

Katolícka Cirkev sa musí vysporiadať s modernizmom a nadviazať na sv. Pia X. (Štvrtá časť)

Mikuláš Hučko

25. októbra 2022 ✙ Cirkev ✙ Komentár

predchádzajúce časti:

[Katolícka Cirkev sa musí vysporiadať s modernizmom a nadviazať na sv. Pia X. \(Prvá časť\)](#)

[Katolícka Cirkev sa musí vysporiadať s modernizmom a nadviazať na sv. Pia X. \(Druhá časť\)](#)

[Katolícka Cirkev sa musí vysporiadať s modernizmom a nadviazať na sv. Pia X. \(Tretia časť\)](#)

Ilustračný obrázok, zdroj: rawpixel.com

Protirečivá dokumentárna hypotéza

Téma dokumentárnej hypotézy je dôležitá a možno aj zaujímavá iba pre toho, kto sa s ňou už stretol. Pre „bežného veriaceho“, ktorý o nej ešte nepočul, môže byť v lepšom prípade nezáživnou teóriou, v horšom prípade môže zneistiť (samozrejme, zbytočne) jeho vieru v pravdivosť Svätého písma.

Keďže modernizmus je pokusom ľudstva pochopiť seba samého a ľudský život bez pomoci Božieho zjavenia, aj biblické texty sa snaží vysvetľovať bez nadprirodzeného zásahu.

Na niektoré deformácie prekrúcajúce Bibliu v komentároch Jeruzalemskej biblie som upozornil v článku uverejnenom pod názvom Rozpaky „fundamentalistu“ nad Jeruzalemskou bibliou.

Išlo o podivné vysvetlenie pôvodu textu Magnificatu a Zachariášovho proroctva v Evanjeliu sv. Lukáša, dvoch opisov zázračného rozmnoženia chlebov i o tom, že Kniha proroka Jonáša nie je vykreslením skutočnej histórie napriek tomu, že sám Pán Ježiš sa naň odvoláva, keď predpovedá, že bude tri dni v hrobe, lebo vraj to myslel ako – podobenstvo.

Ďalším príkladom modernizmu alebo jednoducho mylného „vedeckého“ prístupu v biblistike je práve tzv. dokumentárna hypotéza, ktorá bola v spomínanom článku spomenutá iba letmo. Väčšine „bežných veriacich“ nič nehovorí, ide o teóriu, ktorá sa dnes učí na väčšine teologických fakúlt ako nespochybniteľná veda. Jeden môj známy kňaz mi povedal, že keď im to prednášali v seminári, že mnohými to vtedy dosť otriaslo. Nie div, pritom je to teória stojaca na hlinených nohách, ale tváriaca sa ako výsostne „vedecká“.

Dokumentárna hypotéza, niekedy označovaná aj ako Graf-Wellhausenova teória je jedna z teórií snažiacich sa vysvetliť pôvod a zloženie Pentateuchu, čiže prvých piatich kníh Biblie: Genezis, Exodus, Levitikus, Numeri a Deuteronomium. Všetci jej zástancovia tvrdia, že Pentateuch nie je jednotným dielom od jedného autora, ale vraj pozostáva z prameňov kombinovaných po mnoho storočí mnohými rukami. Podľa tradície ich Boh diktoval Mojžišovi, ale keď sa v Biblii začal uplatňovať moderný kritický prístup, viacerí prichádzali k záveru, že Pentateuch nie je jednotným textom, ktorý by sa dal očakávať od jedného autora.

Podľa komentátorov Jeruzalemskej biblie, ktorí sú zástancami tejto teórie, je Pentateuch neveľmi podarený zlepenec „štyroch prúdov tradícií obsahujúci dvojtvary, opakovania a rozpory (?), ktoré zarážajú čitateľa už od prvých stránok“. Alebo „Prvých jedenásť kapitol Knihy Genezis... ľudovým spôsobom opisuje pôvod ľudského pokolenia, ktorý zodpovedal mentalite málo kultivovaného ľudu...“ (!).

Mentalite málo kultivovaného ľudu? Nuž za takéto a podobné tvrdenia dostávajú biblisti svoje doktoráty.

Dokumentárna hypotéza predpokladá, že Pentateuch je kompiláciou štyroch pôvodne nezávislých dokumentov: Jahvistický (J), Elohistický (E), Deuteronomistický (D) a Kňazský (P). Prvý z nich, J, bol datovaný do šalamúnskeho obdobia (asi 950 pred Kr.). E dokument bol datovaný o niečo neskôr, v 9. storočí pred Kr., kým dokument D bol datovaný tesne pred vládou kráľa Joziáša – v 7. alebo 8. storočí. Nakoniec bol dokument P – všeobecne datovaný do doby Ezry v 5. storočí pred Kr. Zdroje vraj boli v rôznych časových obdobiach spojené dohromady radom redaktorov alebo „redaktorov“.

Používa päť hlavných argumentov:

1. Používanie rôznych mien Boha v jednotlivých dokumentoch.
2. Zmeny jazyka a štýlu.
3. Protirečenia a divergencie pohľadu.
4. Duplikácie a opakovania.
5. Znaky kombinovanej štruktúry v rôznych sekciách.

Konkrétne:

J: Jahvistický zdroj

1. Dátum: 10. storočie pred Kr. (najstarší zo 4 zdrojov).
2. Pôvod: Júda.
3. Štýl: jednoduchý, používa YHWH pre Božie meno.
4. Teológia: antropomorfický pohľad na Boha (napr. Genezis 2).

E: Elohistický zdroj

1. Dátum: 9. storočie pred Kr.
2. Pôvod: severné kráľovstvo Izraela.
3. Štýl : moralistický, používa meno Elohim pre Boha.
4. Teológia: transcendentný Boh (napr. Genezis 1).
5. Dejiny: po roku 722 pred Kr. severné kmene utiekli na juh s E dokumentom; neskôr bol pripojený k E dokumentu neznámym redaktorom.

D: **Deuteronomistický zdroj**

1. Dátum: 7. storočie pred Kr.
2. Pôvod: Levitické kruhy v Izraeli.
3. Štýl: kazateľstvo mojžišovského náboženstva.
4. Teológia: zdôraznenie centralizácie uctievania v Jeruzalemskom chráme.
5. Neskôr D dokument bol pripojený k dokumentom J a E neznámym redaktorom.

P: **Kňazský zdroj**

1. Dátum: 6. storočie pred Kr. (čas babylonského zajatia).
2. Pôvod: židovskí kňazi v exile.
3. Dôraz: genealógie, kňazské predpisy pre bohoslužbu, svätosť (napr. Levitikus).
4. Dejiny: koneční redaktori Pentateuchu; 4. – 5. storočie pred Kr.

Problémy dokumentárnej hypotézy: neposkytuje žiadne externé dôkazy!

1. Existencia J, E, D a P je čisto hypotetická.
 - a. Nikto nikdy nenašiel rukopis J;
 - b. nikto nikdy nenašiel rukopis E;
 - c. nikto nikdy nenašiel rukopis D;
 - d. nikto nikdy nenašiel rukopis P.
2. Biblia nikdy nespomína dokumenty J, E, D či P, hoci často odkazuje na iné literárne zdroje:
 - a. (Numeri 21,14) Preto sa hovorí v „Knihe bojov Pánových“:
 - b. „Či to nie je napísané v Knihe spravodlivých?“ (Jozue 10,13)
 - c. Je napísané v Knihe spravodlivých (2Sam 1,18)
 - d. „V Knihe Šalamúnových letopisov“ (1Kr 11,41)
 - e. „Je napísané v Knihe letopisov izraelských kráľov“ (1Kr 14,19, 35-krát v Kr a Krn!)
 - f. „V Knihe Kráľov Júdu a Izraela“ (2Krn 16,11; 20,34; 24,27)
 - g. „V knihách Médov a Peržanov je zapísané...“ (Ester 10,2)

Ďalšie problémy:

1. Vysoko špekulatívny charakter teórie:
 - a. Máme iba jeden text, nie mnoho kópií.
 - b. Text je písaný v starovekom jazyku – chiazmy.
2. Neexistuje žiaden skutočný konsenzus medzi učencami:
 - a. Neexistuje konsenzus o obsahu J, E, D a P;
 - b. neexistuje konsenzus o datovaní J, E, D a P;
 - c. zdroje jedného učenca sa líšia od zdrojov všetkých ostatných učencov;
 - d. hypotetické dátumy sa vzájomne odlišujú o 500 i viac rokov!
3. Rôzne mená pre Boha je možné vysvetliť ich rôznymi významami:
 - a. „Boh“ (Elohim) sa používa v univerzálnych kontextoch;
 - b. „PÁN“ (YHWH) je osobné meno používané v zmluvných textoch;
 - c. El Šadaj...

d. Gen 1 zdôrazňuje univerzálnu vládu Boha nad stvorením;

e. Gen 2 zdôrazňuje Boží zmluvný vzťah s Adamom.

4. Rozdiely v jazyku a v štýle nemusia byť nutne dôkazom existencie nezávislých zdrojov.

a. Rozdielnosti sú subjektívne.

b. Zmeny v slovníku z dôvodov literárnych, teologických, zvykových.

5. Zdanlivé protirečenia sú vysvetliteľné po dôkladnejšej analýze.

6. Opakovania a tzv. dublety vôbec nemusia byť dôkazom nezávislých zdrojov.

Už dávno nastal čas, aby vedci každého teologického presvedčenia uznali, že Graf-Wellhausenova teória ako východisko pre ďalší výskum je mŕtva. Dokumentárnu hypotézu a argumenty, ktoré ju podporujú, účinne rozbili vedci z mnohých rôznych teologických perspektív a oblastí odbornosti. Napriek tomu sa Wellhausenov duch vznáša nad starozákonnými štúdiami a sympóziami ako hustá hmla, ktorá nepridáva nič podstatné, ale účinne zahmlieva pohľad. Hoci hypotéza je v nezlučiteľná s formálno-kritickými a archeologickými štúdiami, naďalej je významnou oporou kritickej ortodoxie. Naďalej je to však iba hypotéza; nikdy nebola dokázaná, bez ohľadu na to, koľko liberálnych teológov tvrdí opak.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/katolicka-cirkev-sa-musi-vysporiadat-s-modernizmom-a-nadviazat-na-sv-pia-x-stvrta-cast/>